

B e d ř i c h V a š e k

Mladý dělník

Tato brožura Tě, mladý dělníku, prosí :

**»Až mne přečteš, dej mne přečísti
mladým druhům, které máš rád !«**

Dr. Bedřich Vašek:

MLADÝ DĚLNÍK

Viděls, když o kámen na ulici narazi úder podkopy nebo kamene, jak vyskočí jiskra? Zdál se ten kámen napřed tak studený, tak mrtvý, tak temný - že by z něho mohla vyskočiti jiskra?

A vyskočila. Zajiskřila.

Kdybys ji rychle zachytil, jaký oheň z ní můžeš vznítit!

Hleď: zdánlivě studený a mrtvý kámen - a srší z něho jiskry, když začneš křesat!

✱

Křesat z mladých duší jiskry, to jest účelem tohoto spisku.

Vím, že mnozí říkají, že s dnešní mládeží není možno pracovat, ta že je již bez ideálů.

Vím však také, že je možno vykřesati jiskry i tam, kde by jich člověk nebyl hledal, a že často jsme neměli jisker proto, že jsme je neuměli vykřesávat!

I v nynější mládeži ukryl Bůh mnoho krásných možností. Ale potřebuje pomoci, aby se tyto dobré schopnosti mohly dokonale rozvinout. Uvidíte, jak potom budou sršet na všechny strany nádherné jiskry!

Kniha je myšlena jako rozhovor s mladým dělníkem. Čti ji pomalu a přemýšlej. Pak odlož. Čti po druhé. Pak po třetí.

Nediv se, že Ti všechno nebude jasno hned napoprvé. Vždyť dosavad jsi smýšlel o mnohé věci docela jinak.

Když dostaneš nový složitý stroj, pochopíš na něm ihned všechno na prvý pohled? Pravda, co se nahlédíš, nazkoušíš, napřemýšlíš, a mnohá jednotlivost Ti zůstává pořád ještě záhadou!

Nediv se proto, že i v tomto spisku budeš musiti čísti mnohou věc dvakrát, třikrát!

Touhy mladého dělníka.

Mladá duše bývá plna touhy.

Rozletět se za něčím velikým! Sahat až po hvězdách, které tak nádherně svítí na obloze!

Připadá si mladý člověk kolikrát jako strom na jaře, obsypaný nescísnými půvabnými květy, z nichž může býti tolik ovoce! - Připadá si jako voda ve varu, v níž je plno života, v níž nescísné bublinky se stále tvoří, vystupují nahoru, jsou samý chvat. - Připadá si jako mohutný zvon na věži, který sice teď jako v zadumání tiše dřímá, který však každým okamžikem může býti rozhoupán a může se slavnostně rozhlaholit do širého okolí.

Mladý dělník jako těžkou mûru, jako nemožnou příšeru zahání od sebe myšlenku, že by byl jednou špatným člověkem, který dělá hanbu své rodině a za kterého se rodiče a sourozenci stydí. Nechtěl by své mládí zabít v nicotnostech, aby musil jednou zpívat: „Mladost, moje mladost, jak jsem tě promarnil!“ Nechtěl by, aby jeho schopnosti zůstaly jen pouhým pupenem, který se nikdy nerozvine. Nechtěl by věčně zůstat bídným duševním zakrnělým zákrskem.

Vidí ve svých touhách sám sebe v budoucnosti uprostřed šťastné rodiny, kterou si založí... vidí v duchu útulný domek, pod jehož střechou se jeho

rodinné štěstí ukrývá . . . vidí krásný obraz úspěchu v živnosti . . . vidí, jak toto světlo z jeho osobního čestného života padá i na celou ostatní rodinu jeho . . . na rodnou obec . . . na národ.

Je pravda, čím je teď? Mladým, bezvýznamným dělníkem. Snad učněm, se všemi trampotami učně. Ale za rok budu již vyučen! Pak budu dělníkem! Dělník je přece již něco jiného než učň! Pak budu samostatným!

Že nemám víc, než dvě zdravé mladé ruce, lásku k práci a odvahu směle se dívat do života? Cožpak neviděl jsem již tolik lidí z našeho kraje a snad i z naší neveliké vesnice, kteří začali též s holýma rukama, zrovna tak jako já, probíjeli se nepříznivými podmínkami zrovna tak jako já - a jakého postavení se dopravoval ne jeden z nich!

Rozhlíží se po Moravě.

Veliká továrna na provazy a popruhy Antonína Mouky v Tišnově, která má tak dobrý zvuk i za hranicemi a skýtá výdělek tolika zaměstnancům: majitel začal jako chudý provaznický učň, prodělal leta tvrdých zápasů o existenci, až konečně jeho vůle zvítězila nad překážkami. - Veliké továrny Ježkovy na hospodářské stroje v Blansku u Brna: stejně chudé začátky u majitele. a takový rozmach! - Daleko ve světě známá prostějovská firma Kovářů na stroje: začátky tak skrovničké! Jeden z hlavních zakladatelů této firmy, František Kovářík, častěji opakoval později svou životní zkušenost: „Pohodlí a měkkost kazí charakter a oslabuje vůli. Kdo něčeho dosáhne po těžkém zápase, má větší vyhlídky na životní úspěch než ten, kdo ke všemu přišel zadarmo.“ - Zakladatel největší naší továrny na klobouky Ludvík Janyška ve Val. Meziříčí začal v kloboučnictví pracovat jako chudičský dvacetiletý mladík někdy kolem 1910 v továrně v Novém Jičíně s „královským“ platem 11.70 K týdně; není práce v kloboučnictví, ani v dílnách, ani v kanceláři.

kterou by sám nebyl prodělal: chvílemi se zdálo, že překážek je tolik, že jej to jistě smete: ale zaťal zuby a držel. Vyznává: „Člověka to žene pořád dál. Jsou situace, jimž by bylo možno se vyhnout tím, že bychom prostě zůstali stát. Ale ono vám to nedá. V podnikání platí píle a nebojácnost.“ - Zakladatel výroby světoznámých vulkánfibrových kufříků „Kazetto“ se lvíčkem, Karel Zejda, majitel továren v Přerově: otec zemřel, když hochu nebylo ještě ani dvanáct let, matka chudička, v chudé vesničce v horách nebylo jiné možnosti pro dvanáctiletého chlapce, než aby šel sloužit za pasáka. Pak se začal učit, pak začal podnikat - dvakrát se mu stalo, že po velkých obtížích měl konečně důmyslný začátek hotov, ale přišla průmyslová revoluce, jako domek z karet rozházela mu bez milosrdenství jeho dílo. Znovu přemýšlet, znovu těžce shánět finanční prostředky, znova pracovat - co všechno prožil, než konečně pevně uvedený v život nynější tovární výroby a prodejny této firmy! - Jak těžké byly začátky firmy Baťa, to je známo, to zde není třeba rozvádět.

Pravda, když čteš o lidech, kteří z chudoby vyšli, stále těžké překážky překonávali, a přece po sobě zanechali požehnání, dobrou památku a díla, která ještě i po jejich smrti dále dobře působí, pak ozývá se i v tobě žízeň: kdybych i já mohl ve svém životě vykonat co nejvíce dobra! Leckdy je v takové touze i kus ctižádosti. U někoho dokonce to může být ctižádost čirá, která chce jenom jiné předstihnout a lítati vysoko nad hlavami jiných. Ale mnohdy to bývá žízeň ušlechtilá: mladý dělník by nerad své mládí zakopal v neužitečnosti, rád by z něho vytěžil co nejvíce. Nežít jen sobě: vykonat co nejvíce dobra!

A čím ušlechtilější je mladá duše, tím mocnější je tato touha!

Dobrý odborník.

Dvoji poměr k zaměstnání je možný:

Někdo vidí v zaměstnání jen nutný prostředek. aby si opatřil chlebiček. ale nemiluje je, snad je i nenávidí, a je mu. jako by nesl protivné jho; nésti však je musí, protože co by jinak jedl? Druhý své denní dílo nejen plní. nýbrž je i miluje, vidí v něm příležitost, kde se může dokonale a čestně vyžít. vidí v něm úkol Bohem svěřený. a všechny své síly radostně staví do jeho služeb.

Když svou práci miluji, pak mi jde jinak od ruky. Co konám rád. to mě tak neunavuje. jako práce, kterou konám s odporém.

Vzpomínej. Kolik jsi již viděl takových mladých dělníků: třeba nebyli ani zvlášť nadaní. ale milovali své zaměstnání. vzdělávali se v něm, stále se hleděli něčemu přiučiti, nepracovali jen rukou, nýbrž i mozkiem a celým srdcem - a jak vyspěli! Jaké odpovědné práce jim mohly býti svěřeny - a všechny provedli dobře! - Jejich ne jeden mladý spoludělník byl snad nadanější, vyrostl za příznivějších poměrů. ale nebyl celým srdcem při svém díle. jeho hlavní zájem byl mimo dílnu, nesnažil se, nevzdělával se, zakrňel - a život jej bez smilování odmrštil stranou.

Schopnosti nejsou ještě všechno. Schopnosti jsou jen jedna z podmínek. Z každého květu by mohl býti plod; je? Z každého jádra by mohl býti strom: je? Každá schopnost by se mohla rozvinout plně: rozvine se však skutečně? Kdo je starší a měl oči. aby viděl, ten ví: kolik schopností kolem něho v životě bylo spáleno různými mrazy, nevyvinulo se, zakrňelo. odumřelo! Schopnosti potřebují jistých podmínek. aby se mohly rozvinout, potřebují především pevné vůle, která se nebojí stále se cvičit. stále se vzdělávat, stále se přiučovat. Kdo chce něčím býti, ten musí něco vědět, musí něco umět, nemá se lekat námahy a potu.

Sebevzdělání jest obtížnější než práce ve škole. Ve škole mě učitelé pohánějí a kontrolují, zda se učím. Při sebevzdělání mám jenom jednoho kontrolora, sama sebe; když ten zklame, jsem vedle. Při studiu ve škole jsem obyčejně jenom pro studium, na to mohu věnovati všechny síly; při sebevzdělání mám na studium jen neděle a večery, když se vrátím vyčerpán z práce domů.

Ale i když sebevzdělání bývá hořké a obtížné, správný hoch zdolává i tuto překážku. Nenaříká, nezávidí. Doufá neochvějně v Boha a opakuje si potichu: „Kde je něco dobrého, buďte jisti, tam mne najdete v prvých řadách. Ale kde jsou maličernosti a špatnosti, tam se netěšte, že mne uvidíte mezi sebou!“

Mladý dělník miluje práci. Ví, že práce s láskou konaná může pro nás býti zdrojem nevýslovného štěstí, že umožňuje, aby si člověk čestně vydělal sám, čeho potřebuje pro sebe a pro své, že získává prostředky, aby mohl konati dobro, že umožňuje mu i vnitřní duchovní vzrůst. Se soucitem a s odporem dívá se na ty, kdo utíkají před prací, jako líní trubci nechávají na sebe pracovati jiné a cizopasnický žijí z potu jiných. Lenost znemravňuje, práce - radostně konaná práce - ukázňuje, zvedá, blaží.

Ale mladý dělník práce nezbožňuje; nedělá z ní modlu. Cítí plytkou frázovitost a vnitřní nemožnost vět, jako „Věř jen ve svou práci.“ Ano, musíme věriti i ve svou práci. Ale musíme věriti i v Boha, v jeho pomoc, v jeho řízení a Prozřetelnost, která seskupuje okolnosti okolo nás, musíme počítati i s poměry, v nichž žijeme. Práce je pro každého zdravého člověka nepostradatelným živlem, a kdo se před ní skrývá nebo ji jen tupě koná, mrzačí své štěstí. Ale vedle práce je ještě i řada jiných podmínek, jež mají rozhodující vliv na úspěch našeho díla.

Peníze.

Peníze jsou věc důležitá. Nescíslněkrát již jsme slyšeli v životě: „Míti tak několik tisíc, abych se mohl zbaviti dluhu, který mám na chalupě, to by se mi dýchalo!“ „Míti tak několik tisíc, abych si mohl koupit do dílny nový stroj, to bych se potom hýbal!“ „Míti peníze, to bych neničil zdraví své a svých dětí v té naší staré, vlhké chalupě, to bychom si vystavěli byt zdravý, světlý, slunný!“ „Plakal bych, že nemohu poskytnouti dětem to vzdělání, k němuž mají schopnosti, ale kde na to vzít?“ Ano. penězi se dá udělati mnoho dobrého.

Proto si mladý dělník praví: „Šetřím, protože znám cenu peněz. Moji rodiče mají s mými sourozenci veliké výdaje, příjmy hubené, každá desetikoruna, kterou jim dám, přijde jim vhod. Mám bratra na studiu, neříká mi nic, ale vidím to na něm, jak je mně vděčný za ten obnos, který mu měsíčně pravidelně posílám. Strádám pro budoucnost, ví se o mně, že hodně vydělám, a kdybych si ani při tom nic nenastrádal, řekne se o mě: „Neschopný pro odpovědnější úlohy. Neumí hospodařit ani se svým, jak mu můžete svěřovat, aby hospodařil s cizím, ve velkém?“ Strádám, protože teď mi to nedělá žádné zvláštní těžkosti, když si odepru zbytečný výdaj a stokorunu uložím, přijdou však doby, kdy mi každá ušetřená stokoruna přijde velmi vhod!“

✱

Jsou tisíce příležitostí, které svádějí, abychom svým výdělkem neužitečně plýtvali. Kouření. Lahůdky. Opojně nápoje. Zbytečné vyhazování na módu. Drahé výlety. Zbytečný drahý motocykl, zbytečné auto. Snad hospody. Snad marnotratnost při trampování. Snad plýtvání penězi při sportu. Kupování tret.

K tomu, aby mladý dělník dovedl peněz používat moudře, je potřebí železné vůle. Špatný příklad okolí, požívačnost, ješitnost, touha se ukázat

budou vždy těžkým pokušením. Jenom pevná, ukázněná vůle docílí, aby vždy při vydávání rozhodl střízlivý rozum. Slabá povaha, když má v kapse peníze, bývá snadno otrokem okamžiku. Lehko vydělá, lehko rozháže. A možná těžko vydělá a lehko rozháže. Vydělat peníze je těžké umění. Ale moudře peníze vydávat jest umění stejně těžké.

Rozumný mladý dělník ví, že výdělek, jejž má po výplatě na dlani, je jako kus zahrady: hospodařením mohu z tohoto pozemku docílit výtěžku: horlivým a důmyslným hospodařením mohu docílit výtěžku vyššího; hospodařením velmi intenzivním výsledku ještě daleko vyššího. Tak při pohledu na výdělek mladý dělník si klade otázku: „Jak použití každé částky tohoto výdělku, aby užitek z něho byl nejvyšší?“ - A před Bohem budeme jednou skládati účty, zda jsme opravdu svých příjmů použili co nejlépe!

Ani z peněz nesmíme dělati modlu, nejvyšší hodnotu životní: „Co chceš, žebráku, když nic nemáš!“ „Jen tehdy jsi něčím, když máš peníze. Nemáš-li peněz, nejsi nic. Máš-li mnoho peněz, jsi mnoho!“ Nikoli, peníze nejsou všechno. Ani nejsou na nejvyšším místě na stupnici hodnot. Světci zřekli se peněz, aby byli volnější ve službách vyšších hodnot. Peníze jsou prostředkem, velmi užitečným a často velmi nutným prostředkem. Ale nejvyšším cílem, nejvyšší hodnotou nejsou.

Nejvyšší hodnotou pozemskou jest: dokonalý člověk, dokonalá osobnost. Peníze jsou pouhým služebníkem, pomocníkem osobnosti.

A kdybys byl vyřazen . . .

Jsou roky úrodné, kdy se ovoce a jiných plodin urodilo tolik, že cena jejich klesla a lidé chodí vedle nich bez zájmu: kdo by si toho všimal, letos se toho urodilo tolik! A jsou roky neúrodné, kdy

musíš dlouho chodit a prosit a velmi draho platit. abys dostal trochu jablek, bramborů. obilí.

Jsou kraje úrodné, kde příroda zrovna hýří štědrostí, a volá: „Člověče, pojd', honem mi to odeber. at' mohu dávat další.“ A jsou kraje neúrodné, kde každý klásek, každý zemaček musí býti na přírodě vynucen tvrdou prací.

Podobně jsou lidé, kteří mají „zlaté ruce“: co vezmou do ruky, všechno se jim daří, jdou od úspěchu k úspěchu, „mají štěstí“. A jsou lidé jiní. kterým neštěstí jako olověné závaží se přivěsilo na nohy, všude s nimi chodí, zbavit se ho nemohou. At' podniknou, co podniknou, úspěch žádný, pohroma za pohromou. Kdyby mohli to olověné závaží strásti s nohou!

I mladý dělník může býti takto těžce postižen. Utrpěl v práci úraz a navždy zůstane mrzákem. Měl neštěstí ve sportu, vyléčil se, ale výdělečná schopnost pro celý život snížena na polovici. V práci byl odstrčen, bez své viny, a od té doby má jakoby Kainovo znamení na čele, nikdo neuzná jeho nejlepší snahy. Nebo přišla dokonce nevyléčitelná nemoc, silné oslepnutí, tuberkulóza, těžká srdeční choroba, je hotov s nervy.

„V pracovním závodění jsem jako chromý, který jen bídně kulhá za ostatními. Ba, připadám si jako vyřazený . . . jako odmrštěný stranou . . .“

Být odstaven, být vyřazen, to je zlá věc. Ó, to v srdci bolí, bolí, bolí! A což, když se k této bolesti přidruží i závist: „Proč můj kamarád to má tak dobře, proč mě odstrkují? Proč?“ A když se v dlouhé chorobě nedá odehnati mučivá myšlenka: „Mám dvaadvacet. moji kamarádi vydělají si na sebe sami a ještě podporují rodiče a sourozence, a na mne stále musejí dělat rodiče, a ještě je svým nekonečným kašlem v noci okrádám o spánek. Trpět je hořké, ale vědět, že pro mne trpí i jiní, to je hořké dvojnásob.“

Ale úspěch v životě není nejdůležitější věcí. Úspěch nebo neúspěch nezávisí mnohdy jenom na nás, jako vždycky nezávisí na nás naše zdraví nebo úroda na našem poli. Jsou mnozí, kteří svých neúspěchů nezavinili zrovna tak, jako zase jsou mnozí, kteří si nezasloužili svou osobní zásluhou svých úspěchů. Vše závisí často na jiných lidech. Závisí to však i na Bohu, který mnohdy rozděluje lidem své dary podle plánů, kterých teď ještě nechápe vždycky lidský rozum.

A Bůh na rozhodujícím soudu nebude souditi lidi podle úspěchů, jakých se jim dostalo v životě, nýbrž podle něčeho jiného: Podle toho, jak dokonale splnili vůli Boží. A kdyby Bůh přidělil někomu na světě úlohu zdánlivě tak nepatrnou, jakou přidělil na příklad chudému tesaři nazaretskému svatému Josefovi - kdo splnil přidělenou úlohu dobře, i když byla nejnepatrnější, bude na rozhodujícím věčném místě jeho věrnost odměněna zrovna tak skvěle, jako se nejskvělejší odměny dostalo svatému Josefovi. A kdo svou nemoc trpělivě nese a trpělivě Bohu obětuje, může si pro plný a nepomíjející život posmrtný zjednávat podobné milosti, jako Matka Sedmiboletná svým nevýslovným a dlouhým utrpením získala si nevýslovné zásluhy pro sebe i pro celé lidstvo.

Bůh.

Mladý dělník, jakých je na sta. V náboženském ohledu jako bezstarostný motýl. Přišel z rodiny dost křesťanské, ale v práci a mezi kamarády nebylo podnětu k myšlence na Boha a na modlitbu, a tak odumřel náboženskému životu skoro úplně.

Nějaký kamarád katolík šel na duchovní cvičení a pobídl jej též. Náš mladý dělník ani hrubě nevěděl, co to duchovní cvičení jsou; ale místo bylo lákavé (on tam dosud nebyl), doba byla vhodná. šel.

Duchovní cvičení hned prvním rozjímáním jej

zcela zaujala. S úžasem začne zde, odloučen na několik dní od hluku světa, přemýšlet o věcech, o nichž ve shonu své práce nikdy nepřemýšlel, a po prvé ve svém životě pohrouží se do tůní Boží moudrosti, Boží všemohoucnosti, lásky, věčnosti, nesmírnosti, spravedlnosti, krásy, nevyzpytatelnosti. Pojem Boha a jeho dokonalosti stále více roste před jeho udiveným duchem. Cítí tak živě nekonečnost Boží a ubohou pomíjejícnost všeho stvořeného (i pomíjejícnost svou vlastní).

Když viděl před svým duchem tyto dokonalosti Boží, pořád si připadal, jak stál po prvé v největší strojovně, jakou kdy ve svém životě viděl: kolem plno strojů, jeden velkolepější než druhý, jeden složitější než druhý, každý jako veliký obr, všechny v plném chodu, všechna kola v pohybu závratné rychlosti. V této ohromné strojovně si připadal, když tam po prvé vstoupil, tak maličký, že až mžitky se mu začaly dělati před očima; připadal si jako nerozumné dítě, když se zde otázel sám sebe: „Jak dlouho by ti to trvalo, než bys pochopil celou tuto soustavu strojů a všechny jednotlivé i nejmenší vztahy v ní?“

Na ten dojem z prvé návštěvy v ústřední strojovně si vzpomněl teď v tichu duchovních cvičení: „Ta strojovna mne tehdy ohromila. Ale Bůh a jeho dokonalosti jsou něco ještě daleko velkolepějšího, daleko složitějšího, daleko úchvatnějšího a daleko nevyzpytatelnějšího. Jak je Bůh velký ve svých tajemstvích, jak jsem já proti němu nepatrný, pomíjející, ubohý!“

Od té chvíle Bůh není pro něho jen dutým jménem bez obsahu a bez ducha, nýbrž původcem, udržovatelem a cílem všeho života, vším ve všem.

*

V jiném světle se mu nyní ukázala *modlitba*. Dříve necítil k ní nějaké zvláštní náklonnosti. Modlil se - modlil-li se vůbec - jen ze zvyku; jenom mechanicky a bezmyšlenkovitě odříkával věty nauče-

né v mládí, myšlenky při tom často toulaly se jinde. Nyní však si uvědomil, že modlitba je živý styk s Bohem; při ní že ten, jenž sám od sebe nemá nic, prosí Toho. od Něhož mají lidé všechno; při modlitbě že poctivý dlužník splácí věrně svůj dluh věčnému Věřiteli; modlitba že je vysokou ctí pro člověka, když slabý tvor smí tak důvěrně, tak srdečně, tak často rozmlouvati s všemohoucím pánem nebes a země - kdežto štěstí, promluvíti srdečně s velkými tohoto světa, se mnohému nedostane ani jedinkrát za celý život.

Jinak nyní viděl i *mši svatou*. I dříve sice někdy přišel v neděli dopoledne do kostela. Ale to bylo jen jako doznívající zvyk mládí, stále řidčeji, stále bezmyšlenkovitěji. Byl v kostele, ale cítil se tam tak cizí. Jeho srdce zde nebylo, jen tělo stálo vzadu mezi lavicemi. - Nyní mše svatá ožila před jeho duchem, jako když člověk, kterého jsme předtím viděli tvrdě spáti, teď před námi stojí v plné svěžesti a činnosti ducha i těla. Uvědomil si, že mše svatá jest opakování oběti na kříži, toho dramatu, v němž v nevýslovné vznešenosti projevila se velebnost Boží, spravedlnost Boží a především láska Boží. Začal čísti a přemýšleti o jednotlivých obřadech mše svaté - čím déle přemýšlel, tím více cítil, jaké jsou zde hloubky, jaké nové světy se před ním otvírají.

Podobně když si při exerciciích vykonal dobrou sv. *zpověď*, cítil živě, že tato svátost je tak blaživá, tak vyhovující nejhlubším potřebám lidské duše, tak psychologicky velkolepá, že jen nekonečná láska Boží ji dovedla vymyslet a dáti lidstvu jako svůj božský dar. Duše očištěná od vin; přijatá za dítě Boží; naplněná božským životem; posílněná do zápasů s hříchem, zlobou, slabostí; uschopněná, aby mohla konati skutky nadpřirozené ceny atd. Lidé by tak vzácného daru dáti nemohli, to dovede jen nekonečně dobrotivý Bůh!

Což teprve *svaté přijímání*! Veliký Bůh přichází k člověku, aby byl silou jeho duše: aby jej vyzbro-

žil silami s nebe; aby se s ním spojil, jako přítel žije spojen se svým věrným přítelem a vede jej k výšinám; aby mu byl zárukou života věčného; aby mu dal příslib slavného zmrtvýchvstání. Každé dobré svaté přijímání je velikým tajemstvím všemohoucnosti a lásky Boží! S takovou dobrotou a s takovými poklady se dovede k člověku skláněti jenom Bůh!

✽

Jak se mylí veliká část mladých dělníků v názorech na Boha, na náboženské pravdy, na náboženský život!

Náboženství se jim zdá jako klec. bránící duši v rozletu, zužující jí rozhled - a zatím víra otvírá nové veliké obzory, umožňuje duši rozlet do netušených dálek, uvádí ji ve styk s nejzazšími a nejzákladnějšími skutečnostmi života!

Zdá se jim, že náboženství sráží odvahu a podnikavost k zemi, šlape po nich a drtí je v prach, mrzačí osobnost - a náboženství přináší síly, jakých bychom nikde na světě ne získali. přiodívá duše silami s nebe!

Slýchali a věřili, že náboženství dusí život, jako dlouhý žalář svou vlhkou plísní a svým zkaženým vzduchem dusí život - a zatím náboženství pomáhá duším, aby se rozvinuly a rozkvetly - jako kvítka za noci se zavírající, ráno pod teplem paprsků slunečních se radostně rozevírají a zachycují tyto teplé paprsky, přinášející jim život.

Náboženství jest nejbezpečnějším prostředkem k nejdokonalejšímu rozvoji života.

Náboženství jest cesta k věčnému. nejplnějšimu žití!

Klečet před Bohem - jaké štěstí pro člověka! Jaké významání! Jak čestné přiznání se k povinnosti. že mám spláceti dluh u Tvůrce!

Co nám mladým dělníkům zatarasuje cestu k Bohu?

Největší překážkou na cestě k Bohu bývá přílišná *starost o věci tohoto světa*.

Nemají kdy na kostel, na modlitbu, na mši svatou, na Boha. Ve všední dny žijí cele své práci, musejí býti hotovi. Neděli chtějí mítí úplně pro sebe: vyjedou si do přírody, aby osvěžili své síly pro těžký úkol příštího dne - na neděli jsou stanoveny ty a ty zajímavé nebo vzdělávací podniky - tam a tam jsou sportovní závody - nebo zábava, příprava divadla atd. Na Boha zapomíná se při tom víc a více.

Velikou překážkou bývá náboženská *nevědomost*. V jiných oborech poznání se snad mladý dělník horlivě vzdělává: ve svém povolání, v řečích, ve všeobecném vzdělání, jako v četbě románů, povídek, básní, divadle, kinu. Nelituje času ani peněz. jen aby ve vzdělání nezůstal pozadu. Ale v náboženství se jeho sebevzdělání zcela zastavilo v okamžiku, kdy vyšel ze školy. Nečte nic, co by nábožensky rozšiřovalo rozhled a upevňovalo základy. na náboženské přednášky nejde, když je v rozhlasu náboženský program, nemá o to zájmu, protože jej takové věci strašně nudí. vážným rozhovorům o náboženských otázkách se vyhýbá. Důsledek: Vědomosti náboženské ze školy vybledly a pokřivily se: a tento chatrný zbyteček vědomostí ze školáckých let, kdy beztoho ještě dosti nechápal životní důležitost těchto otázek, se stále více scvrkával a není ani pomyslení, aby dovedl držeti správnou protiváhu proti poznatkům světským a proti námitkám, které se valí se všech stran.

Nevědomost prohrává ve všem. Prohrává bídne i nevědomost náboženská.

Ve mnohých případech bývá příčinou i *lenost*. Mnohý mladý dělník je zásadně pro náboženství. Ale vůle bývá mnohdy slabá. Měl by jíti na mši svatou; ale aspoň v neděli si chce popřát spáнку

po chuti. Měl by vykonati svatou zpověď: ale do zpytování svědomí se mu nechce; a potom, kdyby šel ke zpovědi, musil by změnití svůj oblíbený nedělní program. Není proti modlitbě; ale musil by, kdyby chtěl ráno vykonati ranní modlitbu, o něco dříve vstáti z lůžka a večer zase by ještě musil klečet při modlitbě, když by ostatní již byli v lůžku. - Nejedem mladý dělník musí vyznati: „Kdyby nebylo mé náboženské pohodlnosti, jaký dobrý křesťan by byl ze mne!“

Někdy velmi vadí zaměstnancům *tlak*. „Tak programem ucpu neděli, že se do kostela nedostaneš.“ „Půjdeš-li v neděli do kostela, budu tě přes týden v práci sekýrovati tak, že si to vypiješ pořádně. Zprvu budeš dělat neohroženého mučedníka, ale počkej jen, když ti to budu stále dělat, utahám tě za pár týdnů či neutahám?“

Jízlivé *poznámky kamarádů*: „Že se ti chce dělat staromódního!“ „Člověče, co jenom z toho kostela máš?“ „Dají ti tam práci?“

Špatný příklad okolí: „Nevím, jak dlouho ještě vydržím chodit. Už z nás z naší skupiny pracovní nejde do kostela ani ne deset procent. Když vidím neděli jako neděli, co je to deset proti devadesáti, dvacet proti osmdesáti, pět proti pětadevadesáti - bratře, chvílemi se mi zdá, že se již neudržím, že ta svíčka zhasne i ve mně. To je tak těžko, chodit sám!“

✽

Zhoubně působí na rozklad náboženského života různé *námítky*. Některé z nich lidé ve společnosti nebo při práci záměrně šířili a opakovali; jiné se dostaly do duše tiskem, ať již časopisy, ať již v románech, ať již v poučných spisech dějepisných, přírodovědeckých a podobných; jiné vznikly vlastním pozorováním života. Taková námitka v duši někdy jen doutná a odporně štiplavě čmoudí a kazí radost z náboženského života. Jindy se rozhoří plně, celou duši zrevolucionuje a náboženský život ničí úplně.

Nejhorší je, že mladý člověk nestačí svým rozumem, aby se s těmito námitkami vypořádal. Ještě hůře je, když námitky se setkají s nevědomostí náboženskou, která se nevyzná již ani v nejběžnějších, nejsamozřejmějších věcech náboženských.

Několik takových námitek jako malou ukázkou uvádím.

„Není věčnosti. Je to jen výmysl kněží; co na světě užijem, to budeme míti.“ - Příteli, vezmi si Písmo svaté a zvláště evangelia. Tam uvidíš, že věčnost si nevymyslili kněží, nýbrž Kristus přinesl nám pravdy o ní. Články o věčnosti nejsou od kněží, nýbrž od Boha. A politování hodný je každý, kdo si myslí, že jen to máme, co zde užijem. Kdyby se podle této zásady všichni lidé začali řídit, kde by nabrali rodiče síly k obětem pro výchovu dětí, hrdinové sílu k svým nezištným činům pro národ a pro lidstvo? Na tu zásadu by musilo lidstvo bídně zahynouti! - Věčnost zůstává věčností, jako slunce zůstává sluncem, i kdybychom milionkrát naň křičeli: „Není slunce, to si jen lidé vymyslili, že je!“

„Kdyby byl Bůh, mohl by se dívat na tolik nespravedlností na světě?“ - Lidé často zavinují svým jednáním nemožné poměry; ale pak vina se svaluje na Boha! - Potom: pozemský život a život na věčnosti tvoří před Bohem jeden jediný celek: život pozemský je období zkoušky, odměna a trest přesně podle spravedlnosti budou dány až na věčnosti. Ovšem, člověk, který bludně předpokládá, že je jen život na tomto světě, nedovede si to srovnati s pojmem spravedlnosti, když zlí často v životě mají úspěch, dobří nezdar.

„Církev - nepřítel českého národa.“ - Není to zrovna ctí pro náš národ, a prokazuje se mu tím velmi špatná služba, když se tak houževnatě papouškuje tato obžaloba Církve. Staly se v dějinách i chyby. Ale proč se nemluví o velikých zásluhách Církve o český národ, o tom, jak bojovala u nás Církev s velikými překážkami při odstraňování otroctví u nás, co udělaly kláštery pro zemědělství.

pro školství (od škol obecných až po universitu), pro umění? Proč se zapomíná, že právě doby Karla IV., kdy mohla Církev svůj vliv rozvinouti nejnerušeněji, byly i dobami nejpožehnanějšího rozmachu našeho národa?

„Chyby kněží.“ - Ale bylo a je tolik kněží dokonalých, opravdových vzorů a otců své farnosti, proč se neví a nemluví o těchto? A kdyby snad někde skutečně měl kněz chybu, příteli, nehleď tak na osobu knězovu, hleď na Toho, jehož kněz zastupuje, hleď na dary, které Ti kněz od Boha podává.

„Dal jsem si dobrý pozor: katolíci, kteří chodí do kostela, nejsou lepší než jinověrci.“ - Jsou sice někteří katolíci, jejichž život není zařízen podle křesťanských zásad, k nimž se hlásí: ti jsou katolické víře jen na hanbu. Vina je v tom, že nespolečupůsobí s Boží milostí. Neboť Bůh nepraví: „když mě přijmeš, já udělám místo tebe všechno, ty se nebudeš musiti přičiňovati nic;“ Bůh naopak praví: „Přijdu, pomohu, ale s podmínkou, že ty se budeš přičiňovati též. Když nebudeš, tys vinen, že moje milost jest u tebe neúčinná.“ - Když však katolík opravdu podle své víry žije, jak charakterní, ušlechtilý, dokonalý člověk a občan se z něho stává!

Mladý dělník si stěžuje: „Námitek slýchám kolikrát mnoho. Jen mi lítají okolo hlavy. Na mnohé dovedu odpovědět hned, umlčím útočníka přesvědčivě; při některých však nedovedu odpovědět, a tak mě to tísní!“ - Ale, příteli, myslíš si, že náboženství je tak plytká vodička, že v ní dovede odpovědět a vysvětliti každý všechno? Máš snad rád auto nebo motocykl; je to tebe nedůstojné, nedovedeš-li vysvětliti účel každého kolečka, každého šroubku, každé páčky? I výteční mechanikové odborníci stávají v dílně nad mnohou správkou plni rozpaků. Podobně se ani nediv, že nerozumíš všemu v náboženství a že nedovedeš odpovědět na každou námitku. Náboženství není plytká vodička, nýbrž

nezměrné hloubky velikých Božích tajemství!

Tobě stačí, když umíš odpovědět věcně aspoň na námitky běžné. To dovedeš, a bohudík, dnes je již dosti mladých mužů, kteří mají náboženské vědomosti pěkné. Při námitkách obtížnějších řekni: „V každém jiném oboru je vám samozřejmo, že se v těžkých pochybných problémech musíte obracet na odborníka. a v náboženství, ve věci tak těžké, by se směly i nejtěžší otázky řešiti diletantsky a nedbale? Je vaší mravní povinností, abyste si zjednali jasno u lidí odborně nábožensky vzdělaných, především u kněží.“

Co uděláš, kdyby na tebe dotírala nějaká pochybnost náboženská neodbytně, stále a stále? Modli se! Znovu a znovu vzbud' víru! Když věříš pravdy víry, věříš Kristu Bohu. jenž tyto pravdy přinesl!

Nevydávej svou víru zbytečně v nebezpečí. Nechod' na místa, do společností, k lidem, kteří by byli pro ni nebezpečím. Bůh nestrpí, aby člověk s vírou hazardoval. - Sáhni si na oko: proč je ukryto tak podivuhodně v celé hradbě kostí? Nač má k tomu ještě ochranu víček a brv? Oko je ústrojí pro život nesmírně důležité, ale též nesmírně jemné a choulostivé: kdyby nebylo velice chráněno, člověk by lehko oň přišel: a víš, jakým je neštěstím upadnout do slepoty? Proto Bůh se tak pečlivě postaral o ochranu oka. Podobně velikým pokladem pro člověka je nadpřirozená víra: člověk si ji však musí velmi opatrovati: jinak snadno ztratí tento duchovní zrak a propadne slepotě nevěry. Co bys řekl člověku, který rozkládá drahocenné rodinné klenoty na otevřené okno v přízemí hned u samé silnice a bezstarostně odchází na dvůr a na pole? Ať potom nenaříká, že najednou staré rodinné klenoty jsou pryč! A když ty vydáváš svou víru v nebezpečí, jednal bys rozumněji?

Ještě něco. Víš, jaká je nejlepší odpověď na námitky a jaká je nejlepší obrana Církve? V Olo-

mouci vycházejí u dominikánů životopisy vzácných katolických lidí, starých i mladých, z nejrozmantějších stavů, hlavně z našich dob. Ta sbírka se jmenuje „Vítězové“. Tam uvidíš, k jakým hrdiným činům vede své věrné Bůh. Tam poznáš, k jakým výšinám vede své příslušníky Církev. Tam je nejpádnější odpověď na námitky, odpověď života a odpověď fakt. V životech⁴ světců poznáš, co je v Církvi rekovnosti a nebeských sil. Tam si zamíhuješ Církev a řekneš si: „Co mi na tom záleží, že nedovedu odpovědět na každou námitku! Vidím dílo Boží! Vidím prst Boží!“

„Desatero“ nejbezpečnějším základem života.

Všimnal jsi si již, jak se v mladých dělnících probouzí a roste zlo?

Mladistvý kovodělník, ze slušné rodiny. Upadl do zlé společnosti. Začal s drobnými špatnými kousky, a když svědomí otupělo, zvykal si horším a horším. Nebylo zapovězeného ovoce, kterého by nebyl ochutnal. Když otrnul, stal se předákem v jedné straně ve velkém zahraničním městě, kde bylo mnoho českých lidí. Pomohl si prostředky nezrovna čestnými k hospodě, kde bohatl z peněz, které tam propíjeli jeho bývali spoludělníci krajané. Propíjeli to, co měly dostati ženy a děti, on bohatl. Odcizil se národu. Bohu, mravnosti: jeho rodinný život byl rozháraný. Pustě žil, pustě umřel. Majetek, na němž lpělo prokletí, v krátké době se rozpadl.

Učeň velmi dobře vychovaný na venkově. Přišel do učení k firmě, kde byl starší spoluučeň, docela zkažený. Do dvou let v tom prostředí mravně zchátral hodný venkovský hoch též!

Ale nač ti budu vykládati, co jsem pozoroval já. Zamysli se, vzpomínej, kolik tě napadne příkladů

hochů, kteří kdysi přišli; žili tak vzorným životem - a dnes?

Počítej na příklad katastrofální mravní přelomy u mladých dělníků mezi 14. a 17. rokem.

Vzpomeň dále na př., jaké spousty nadělala mezi mladými dělníky ta nešťastná výmluva: „Však jen jednou! Může být pro jedenkrát tak zle?“ - Ano, i pro jedenkrát může být velmi zle: Jen jedenkrát zachytil vlak dělníka pracujícího na trati. kola uřízla mu obě nohy, pro celý život bude ubohým mrzákem. Má chudák nebohý dost pro celý život! Jeho rodina též! A jen jedenkráte kola řízla!

Na to si vzpomeň, až se ti bude zlo vtírat pod záminkou: „Jen jedenkrát!“

✽

Těžké stížnosti bývají pronášeny proti nynější mládeži: že je bez ideálů; že je odcizena Bohu a náboženskému životu; že mravnost v ní je otřesena; že u mnohých je záliba ve sprostých, nemravných řečích, ve špatné pornografické četbě, v nízkých filmech, nevázanost v pohlavním životě, vyhledávání zlých příležitostí, požitkářství. Slovo „hřích“ pro ně neexistuje; existuje jen: „škodí to?“ Ne, že by byli všichni takoví; ale že takových je nezdavě vysoké procento.

✽

Bez mravního řádu nemůže býti řádně živ ani jednotlivec ani národ ani lidstvo. Všecky síly přírodní řídí se jistými zákony, a čím dokonaleji zná na př. elektrikář zákony elektřiny, tím lépe dovede ovládati sílu. Všechny technické úspěchy zakládají se na tom, že člověk zná a zužitkuje síly přírodní, jejich zákony a řád. Ve městě, kde je hustý provoz, je spořádaný chod bez rušivých neštěstí možný jen tím, že se zachovává dopravní řád, že každý ví, kde mají jeti auta a vůbec vozidla, kde chodci, jak se má vyhýbat, jak předjížděti. Bez jasného dopravního řádu by docházelo stále k neštěs-

tím a soudními sporům; při dobrém dopravním řádu i za mimořádné frekvence vše jde poměrně hladce. Kdyby nebylo jízdního řádu na železnici, kdyby člověk nevěděl, je-li přípoj či není, jak by se cestovalo nepohodlně, co by se proplývalo času. peněz, nervů! - A Desatero Božích přikázání není nic jiného než též takový vyzkoušený „dopravní řád“, aby život v lidstvu probíhal bez nárazů a bez neštěstí. Mravní řád Desatera je stoletími vyzkoušen a Bohem samým potvrzen. Štěstí jednotlivců i rodin a národů závisí od toho, zda jej zachovávají.

Každé jednotlivé přikázání desatera není bičem na lidstvo, ani ne na mladé lidi, naopak je nezbytnou podmínkou opravdového a trvalého štěstí mladých lidí.

Neohrožená samostatnost.

Dva předpoklady musí mladý muž nezbytně splnit, má-li si zachovati mravnost.

Prvý: Musí v sobě vychovati neohroženou samostatnost. To bývá těžká věc, když začnou do něho bíti zhoubné vlivy od kamarádů, od představených, z celého prostředí. Jen silné povahy dovedou nebojácně stát na svých vlastních nohou. Povahy slabé povolně se přizpůsobují těm vlivům: „Ale ano, jakým mě chcete mít, takovým budu.“ Povaha silná uhájí si své přesvědčení. Nedá se hravě zlomit ve svých zásadách. Není jako třtina, kterou hravě zlomíš, jest jako dub, který stojí klidně, i když větry zuří, a když bouře přešla, opakuje s vděčností k Bohu: „Tak. Už přešla. Třtiny pozpřelamovány a porozhazovány po zemi. Já budu klidně stát dál. Jsem dub, jemuž Bůh propůjčil pevnost.“

A co si řeknou po všech pokusech lidé, společníci, když neohrožený mladý člověk jinak plní své úkoly vzorně? „Nenaděláme s ním nic. Jiní se podávají, on si jde svou cestou dále. Nedá se zviklat. Ale povinnosti svoje plní svědomitě, v práci je vzorný, v jednání laskavý, charakter je čestný. A tož

ať si je, jaký je. Nás nepřevrátí, ale ani my nepřevrátíme jeho!“

Předpoklad druhý: pomoc Boží v mravním životě. Žít mravně, to je něco tak velikého a v některých okamžicích tak těžkého, že to nemůže být pouhým dílem lidského přičinění, nýbrž je k tomu třeba i milosti Boží. Bůh nás musí držet, abychom neklesli; musí nás držet zvláště ve chvílích, když na nás udeří pokušení, které lidský odpor drtí jako suchou slaminku. „To jest vítězství, které přemáhá svět, víra naše.“ (I. Janův 5, 4.) Modlit se musíme k Bohu, den jak den, týden jak týden, aby nám mravní sílu dával a udržoval. A jsou chvíle, kdy si mladý člověk pokorně šeptá: „Že i za těchto okolností čestně stojím, to nestojím silou svou, nýbrž silou Boží!“

Poměr k dívkám.

Není snadné mladému dělníku zachovati si mravní čistotu. Nemravné řeči, nemravné obrázky, filmy, romány, nemravné skutky: to vše vidá a slýchá kolem sebe; a zdává se mu někdy při tom, jako by z prostředí padaly do jeho duše jako při požáru kusy ohně, aby se vzňal požár nečistoty i v jeho duši. I vlastní tělo dává mu cítiti, že zlá žádostivost je jedním z hrozných následků dědičného hříchu.

Ale všechny tyto zhoubné vlivy možno překonat s Boží pomocí.

A vítězství čistoty jsou požehnaná. Když si mladý muž zachová uprostřed všech těchto pokušení duši čistou, to trénuje vůli v dobrém. Čistota je vítězství ducha nad žádostmi těla. Čistota je ovládnutí nižších pudů, aby se vyšší síly v člověku mohly nerušeněji rozvinout. Čistota vnáší v duši svatý klid, aby se mohl člověk věnovati vyšším úkolům. Naopak porážky čistoty v duši mladého muže jsou pohromou ducha i těla. S nečistotou vchází do ni-

tra rozvrat. Duše zesurovuje, propadá nízkosti. Tělo je znesvěceno. A kdyby si mladý dělník, aby překřičel a omámil své svědomí, třeba stokrát opakoval: „Co je přirozené, nemůže býti hříchem,“ na skutečnosti nemůže změnit nic, nečistota je jedem pro tělo i pro duši. Již prvý těžce hříšný skutek proti čistotě působí na vyšší život v duši jako silný mráz na květy. Bídným otrokem svých vášní se může stát takový člověk. Kolik duší zbahnělo nečistotou! Kolik těl bylo takto zničeno!

*

Poměr lehkého chlapce k dívkám: Ve svých známostech zachází k nízkostem, osobnost dívky není mu ničím posvátným, nedotknutelným, nepřibližitelným; s jednou chodí, jiné po návratu ujišťuje v dopise svou věrností; cynicky se směje, když mu někdo řekne, že tělo dívky jakožto křesťana je chrámem Ducha sv. že anděl strážný jest jejím strážcem. Snad bude klesati stále hlouběji, takže se dívá na děvče tak níze, že to nelze opakovati. Zabil mravně sebe, zabíjí jiné.

Poměr slušného hochy k dívce. Vždy se chová k ní s úctou, jakoby vyšší nějaká moc stála za ní; jakoby za ní stála a jí na rameni svou ruku držela jeho vlastní matka, která byla kdysi též dívkou, a jako drahocenný poklad si opatrovala svou čest. Chrání se jako jedu dívek lehkomyšlných, a kdyby sebe většími jinými přednostmi vynikaly, vyhýbá se jim. Stále jej vede myšlenka na budoucí manželství. Je mu neochvějným požadavkem, že jeho budoucí manželka musí býti bezúhonným čestným děvčetem; pokládá tedy za samozřejmé, že to též má právo jeho budoucí manželka žádati od něho, a podle toho s neúprosnou důsledností zařizuje své jednání. Když pokušení naň někdy doléhá, praví si: „Kdybych proplýval své duchovní bohatství za svobodna v lehkomyšlných přechodných láskách, co mi zůstane pro manželství? pro moji ženu? pro děti?“

*

Několik pokynů.

1. Bud' přesvědčen, že je možno zůstat čistým. Nevěř těm, kdo tuto víru v tobě chtějí rozbít.

2. Nemluv mnoho o skutcích svých bližních proti čistotě. To může jako povodeň zaplaviti tvou obrazivost, nevíš, jak ti to může být zhoubné.

3. Vyhybej se zlé příležitosti ať již je to špatná kniha nebo špatný film, popěvek, obraz, osoba, místo. Zlá příležitost láme naše dobrá předsevzetí jako stéblo, takže často platí: „Bud' se vyhneš, nebo jsi ztracen.“ Ať si tě považují za zbabělce: jenom když se uchráníš hříchu!

4. Modlívej se a přijímej sv. svátosti, abys si zachoval čistotu. Čistota - jako mravní život vůbec - je něčím tak velikým, že nemůže býti dílem jen lidským. Tvůrcem čistoty v duších je Bůh. A „pokrm silných“, sv. přijímání, vytvořil již tolik duší čistých!

5. Chraň se lehkomyšlných známostí. Známost je věc úžasně vážná, nikdo netuší, jaké dalekosáhlé důsledky může mít.

6. Chraň se hned v začátcích známostí s jinověřkyněmi. Smíšená manželství bývají neštěstím - mezi manžely a dětmi je přehrada víry - tož nač začínati věc, která může skončiti neštěstím?

7. Ať si lidé kolem tebe mluví jakkoli, ty si učiň pro celý život skálopevné předsevzetí, že bys raději umřel a tisíckrát umřel, než se dopustil smrtelného hříchu s děvčetem. A kdyby celý svět kolem tebe se chvástal a smál, ty zůstaň neochvějný: Raději umřít, než se dopustit toho strašného hříchu!

Rekreace.

Hájí se mladý dělník: „Proč mi máte za zlé, že mám rád zábavnou četbu, divadlo, kino, sport, trampování, zábavu, tanec?“

Četba mi otvírá nové světy a seznamuje s novými lidmi, nabádá k myšlení, pobaví, podává soudy o věcech.

Kino mě ze všedností a šedé skutečnosti života uvádí do jiného, příjemnějšího světa, uvolňuje uzdu mé fantasmii, aby se svobodně toulala v jiných světech, abych zapomněl na denní dřinu, starosti, chudý byt a chudou stravu, a viděl lidi pěkně oblečené, syté, bohaté, šťastné bez starostí a křížů, ve sváteční náladě. - U nás doma je zima, v kinu teploučko. - Mám volný čas, proč ho nepoužít?

Podobně divadlo: chci vidět svět, ne jaký je, nýbrž jak bych si přál, aby vypadal - vyloučit vše, co je protivné, zřítí krásu a štěstí.

Sport: cvik údů, výchova vlastností nutných k rekordům. Ať vidí, co dovedu! Ať tleskají mým mistrným výkonům. Naučím se dobývat rekordů ve sportu, budu dobývat rekordů i jinde!

Trampování: nemám práva se odškodnit v přírodě za nepřirozený způsob života v dílně i malém bytě?

Zábava, tanec: Může být život jen samá práce? Chtěl bych se i pobavit, rozjařit se, zavýskat si, zazpívat, zatančit si! Jsme jen jednou mladí, proč nám závidíte, že chceme užít života?"

*

Bylo by nemoudré odsuzovat každé osvěžení a každou zábavu. Do chleba, i když je z nejlepší mouky, je třeba přidati trochu soli. Tak i mladý dělník, i ten, který nejvíce hoří pro svou práci, potřebuje rekreace. Rekreace je kořením života.

Ale rekreace není život, nýbrž jen kořením života. Má býti pouhým prostředkem života jako sůl je pouhým příměskem v chlebě. Přesolený chléb, zkažený chléb. Překořeněné jídlo, zkažené jídlo. Život mladého dělníka, u něhož trampování, sport, zábava, vůbec rekreace jsou na prvním místě nebo dokonce věci, které všechno má sloužiti, je životní fiasko.

Ukázněnosti ducha je k tomu třeba, aby se člověk dovedl i v četbě, kinu, trampování, sportu, zábavě ovládat a uměl si říci: „Toto ano, toto ne.“

„Až potud ano, teď již dost.“ „Zde to začíná býti špatné, mé svědomí mi praví, že zde nesmím za těchto okolností zůstat ani okamžik, tož vstávám a jdu; a kdyby se mi celý svět stavěl do cesty, jdu!“

Ano, rekreace je dobrá věc. Ale vždy musí zůstat ve službách vyšších cílů. Nesmí býti ve vzpouře proti vyšším mravním hodnotám. Jinak jest zlem. Špatně chápaná rekreace je ubíječem, nepřítelem, vrahem života. Dobře chápaná rekreace je vzpružinou.

Co mně dává sociální učení křesťanské.

Jedna žhavá touha se mocně ozývá v srdci každého ušlechtilého mladého dělníka: touha po sociálním řádu, ve kterém by se dělník mohl cítiti spokojený, ve kterém by si připadal jako opravdu rovnocenný člen národa, ve kterém by se s ním plně zacházelo podle spravedlnosti a lásky a dostávalo spravedlivé odměny, ve kterém by se pečlivě šetřilo všech Bohem daných přirozených práv.

Proti nynějšímu společenskému řádu má mladý dělník vážně výhrady. Jako lidstvo před Kristem v dobách svých velkých starostí patřilo toužebně k horám a volalo po Mesiáši, tak touží ušlechtilý mladý dělník po lepším sociálním řádu.

Když se obeznámí mladý dělník s křesťanskou sociální naukou, bývá překvapen, kolik je tam prvků, po nichž duše jeho neurčitě volala. Prostudoval si na př. „Sociální katechismus“, který vydala Katolická Omladina v Brně. Když jej po prvé četl, zdál se mu těžký, i když je určen k lidovému rozšíření. Ale nedal se odstrašiti, četl dále, přemýšlel, četl po druhé, přemýšlel, četl ještě jednou, aby znal nejen jednotlivé zásady, nýbrž aby vnikl i do ducha křesťanského sociálního učení, a na konci si řekl: „Jak by jinak vypadal sociální život, kdyby opravdu byly uskutečněny zásady Kristovy.“ Pak si objednal ještě sociální encykliky pa-

pežské, a protože znal již „Sociální katechismus“, nebyla mu jejich četba již tak těžká. S pocitem údivu i zahanbení si praví: „Zde jsou takové perly sociální moudrosti, tak vzácné léky pro vyléčení neduhů společnosti a velická část katolíků jich ani podle jména nezná! Jací jsme to jen katolíci, když tak bědně málo známe své poklady! Až teď vidím, kolik nepravdy je ve větě, že Církev jest nepřitelem dělníka! Ne, Církev není nepřitelem dělníka, naopak ujímala a ujímá se chudých, drobných, slabých v lidské společnosti. Její sociální nauka nenadržuje nespravedlivě žádné skupině, její vůdčí myšlenkou jest: budiž každému dáno, což jeho jest i jednotlivcům i skupinám. To je jediná cesta, aby se v lidstvu došlo klidu: Spravedlnost, plná spravedlnost pro každého!“

Hledej spojence.

Když mladý dělník je v cizím světě sám a sám, těžko se udrží nad vodou. Přejde mezi lidi pln horlivosti, že si zachová víru a mravnost. Ale zhoubné vlivy působí vytrvale a nepřetržitě, člověk si na to zvyká, to, co se mu dříve zdálo hrozným, už se stalo všedním a přirozeným, není si toho ani vědom. že se stále více přizpůsobuje, a zakrátko je zcela jako jiní. Když však vůz začne sjíždět po svahu, sjíždí stále prudčeji. Kde se zastaví? A hoch, kdysi tak hodný, bude sjíždět a sjíždět, a možná, že bude ještě horší než ostatní.

Neměl se oč opřít v kritických chvílích.

Je zde pomoc?

Ano.

V čem? V dobrých spojencích. V dobrém příteli. V kroužcích hodných druhů.

*

Je pravda, není snadno nalézt dobrého přítele. Mladý člověk musí býti napřed dost opatrný, než s někým uzavře přátelství. Musí sice hned od po-

čátku býti v chování milý a vyjítí co možná s každým pěkně. Ale přes to musí býti napřed opatrný, musí si zjednatí jistotu, zda druh, s nímž by uzavřel přátelství, jest opravdu důvěry hodný, a zda si mohou dobře rozuměti. Mohou býti dva mladí dělníci hodní, ale povahami se od sebe velmi liší, a proto si nemohou rozuměti; mezi těmi přátelství není možné.

Když však hoch hodného přítele najde, má to veliké výhody. Má někoho, komu se může svěřit. Kdyby byl sám, kvasilo by to v něm, a trápil by se. Vypovídá-li však svou bolest svému příteli, uleví se mu. Sdělená radost, dvojnásobná radost; sdílený žal, poloviční žal. U přítele nalézá povzbuzení, když by pod stálými špatnými vlivy začínal odpor proti zlu slábnout. Jsme dva, opíráme se o sebe navzájem. Když bych padal já, zadržíš mě Ty; když bys padal Ty, zadržím Tě já. Když jdeme temnou nocí dva, jde se veseleji.

Přátelství má ještě jinou výhodu. Třeba stokrát jsem šel již po nějaké ulici a znám všechna průčelí domů. Když však najednou přijdu po prvé na opačnou stranu těchto domů a vidím je i s jejich dvorky a záhumením s této opačné strany, připadají mi jako nový svět, kterého jsem nikdy neviděl a o kterém jsem neměl tušení. Tak když žiji osamoceně a sám pro sebe, vidím věci pořád jen s jednoho hlediska a neuvědomuji si, že mají i jiné stránky. A tak známý svět je mi vlastně neznámý. Když však máme ušlechtilého přítele, ten zase vidí se svého hlediska, naše názory se doplňují a naše jednostrannost je aspoň do jisté míry obroušena.

Ušlechtilé přátelství obohacuje srdce, vůli i rozum, zrovna tak, jako přátelství špatné ničí všechno: vůli, srdce, rozum.

*

Velikou pomoc má mladý dělník v dobrých kroužcích.

V člověku je přirozená touha po společnosti lidí stejně smýšlejících. Mezi nimi je mu dobře. Práce

většího slohu se vůbec nedá dělat člověkem osamoceným. Je potřebí více očí než dvou, více mozků, více uší, rukou, nohou. Zvláště když se má působiti na větší prostředí, je potřebí práce dobře rozdělené a organisované. Kroužky, sdružení a spolky, když je v nich dobrý duch, mohou býti výtečným instrumentem ve službách dobré věci, a se zlou by se potázel, kdo by tento prostředek zamítal nebo nedovedl s ním pracovati. Je pravda, jsou i kroužky a spolky zlé, a zlá sdružení nadělala mezi mladými lidmi již škody hrozné. Ale z toho, že nějaké varhany hrají špatně a třeba velmi špatně a jdou velice na nervy návštěvníkům kostela, neplyne ještě, že všechny varhany jsou rušiteli pobožnosti. Zlé varhany dej spravit nebo odstraň a nahraď dobrými, uvidíš, jak se při jejich doprovodu bude lidem ve se a zbožně zpívat. Podobně je to se sdruženími. Od zlých pryč! Ale máte-li nějaký kroužek nebo spolek dobrý, drž jej, pracuj v něm, získávej mu hodné členy, ať kroužek vyvíjí činnost co nejprospěšnější a nejintensivnější, aby i protivníci musili míti k němu opravdovou úctu a členové aby si hrdě mohli říkat: „Náš kroužek není neplodný suchý strom. Podívejte se, co na něm naší společnou prací roste ovoce - a jaké ovoce! Chceme zvednout život svůj i jiných na vyšší úroveň, proto jsme založili svůj kroužek a držíme jej!“

Dobrý kroužek a dobře vedený spolek - výtečný spojenec!

Co udělám pro své bratry mladé spoludělníky?

V životě mnohého mladého dělníka velmi pronikavě zasáhl vliv dobrého kamaráda. Mladý dělník vyznává: „Začal jsem vynechávati mši sv. z pohodlnosti, vyspával jsem ráno. Dostal jsem nového kamaráda k nám na světnici; ráno mě budí: „Vstávej, půjdem, včera jsi pravil, že do kostela půjdeš.“ Nechtělo se mi. „Já na tě počkám, až se spraviš!“

Nedal se odbyti. Vstal jsem a šel. To mi udělal po několik neděl. Ted' bych již bez mše sv. v neděli nemohl býti." - Jiný praví: „Nevěděl jsem nic, že je v našem městě pěkný kroužek, v němž se mladí dělníci vzdělávají v náboženských otázkách a upevňují v náboženském životě. Můj kamarád mi o tom řekl a zavedl mě tam. Rostl jsem dříve sám jako pláň. V tom kroužku mi byl přednáškami a příkladem naočkován ušlechtilejší život." - Třetí: „Přišel ke mně kamarád s knihou: „Ty, to ti máš zajímavou stránku, přečti si ji.“ Přečetl jsem, byla zajímavá; přečetl jsem celou knihu. Pak přišla kniha druhá třetí. A já jsem si touto četbou opravil řadu svých bludných názorů." - Čtvrtý: „Seděl jsem v hostinci. Již jsem vykouřil a vypil dost. Ale jako neviditelná pouta mě stále ještě držela, a cosi mě nutkalo, abych ještě dále kouřil a pil. Nebylo by to skončilo dobře. Přistoupil kamarád: „Josefe, pojd' me již domů!“ Nemohl jsem se odhodlati. „Pojd' me!“ Šel jsem. Pán Bůh mu zaplat' za ten skutek lásky. Jak jsem byl rád, že jsem byl již venku, a neviditelná pouta přetržena!"

Kolik mladých lidí by bylo trvale propadlo vlažnosti a snad i špatnosti, kdyby se nebyl našel dobrý druh! Pro kolik mladých dělníků byl šlechetný kamarád andělem strážným, zachránce!

Nač si to tajiti: mnohý mladý člověk potřebuje pomoci. Snad zlo padlo do jeho duše dosud jen jako jiskérka, ale tato jiskra může vznítiti požár takový, že všechno lehne popelem. Snad není si toho vůbec vědom, že chodí po samém okraji propasti. Snad je již přímo v propasti a potřebuje ruku, která by jej vytáhla.

Někde je potřebné dobré slovo. Někde dobrá kniha, brožura, časopis. Někde dobrý příklad. Někde povzbuzení k přednášce, k duchovním cvičením, k účasti na činnosti v dobrém kroužku. Někde dobrá společnost.

Víš na př. - abych z těch prostředků aspoň jeden podrobněji zmínil - jakým požehnáním je to pro

mladého dělníka, když jej získáš pro dobrou společnost. pro dobrý kroužek? Představ si hochá, který má do práce hodinu cesty a musí se ubírat plískanicí větrem. zimou, do kopce a s kopce. Ráno hodinu, večer unavený prací zas hodinu. v takové nepohodě. A to den jak den, i za nejhoršího počasí! Ale když od nich v pohodlnou hodinu jezdí autobus, za nízké jízdné, jaké je to ulehčení! Když jedu v autobuse, co na tom záleží, je-li venku plískanice a vítr, autobus mě chrání. Tak když se mladý dělník dostal do dobré společnosti: Kroužek, společnost jej drží a chrání, i když kolkoem řádí zlo!

Jsou mezi mladými dělníky ušlechtilé povahy, které mezi svými kamarády nenápadně a nepozorovaně působí jako rozsévači dobra. Nedají se zmásti, když se na ně křičí: „Blázne, tam nerozsévej, škoda zrní, tam je samá skála!“ Vědí, že u mnohého druha pod drsnou slupkou je zdravé jádro. Rozhlížejí se kolem sebe, vidí potřeby svých druhů, vidí, že je zde velká příležitost k práci, že nesmí netečně přihlížeti, jak jeho mladí spolupracovníci se bezmyšlenkovitě kazí, vidí takřka širou roli se zralými klasy, volající po žencích. Jakási svatá chuť k práci, jakási svatá výbojnost, svatá účinnost se ho zmocňuje, jen aby ochránil své milované druhy před osudnými kroky a aby jim pomohl k lepšímu, vyššímu životu. A nic ho tak nedráždí, jako líná, malomyslná, stařecká beznadějnost: „Mezi dnešními mladými dělníky se nedá prostě nic dělat, tak jsou mezi nimi ty poměry zlé!“ On věří pevně, že i v duších dnešních mladých dělníků tají se dobro jako žhavé uhlíky v popeli a že lidé, kteří mají v sobě špetku lásky k mladému světu, mají povinnost jít, vyhrabávat z mrtvého popela tyto uhlíky, foukat do nich, foukat zas a zas, aby se rozhořely jasným plamenem!

Závěr.

Jako drahocenné kusy zlata musíme sbírat i a opatrovat to, co je v mladých duších dobrého.

Národ potřebuje povah ušlechtilých. Náboženství neudrží se tam, kde je nízkost.

Mladí lidé nemohou býti šťastní, leda když budou dobří, a nemohou býti opravdu dobrými, leda když Bůh bude jejich životem a jejich silou.

Že mnohý mladý dělník nějak pobloudil a snad se dopustil i velmi těžkých chyb? Ano, k povstání je často třeba tolik síly, že jen hrdinové dovedou se zase vzpřímit. A přece i k tomu, kdo by byl klesl, pravím: Povstaň! Očisti se! Bůh nezavrhuje kajícíků. Bůh úmyslně dává nám velké příklady kajících sv. Petra, sv. Maří Magdaleny, lotra na Golgotě, sv. Augustina. A nebe je zalidněno z větší části kajícíky, než nevinnými, kteří si nikdy neposkvrnili hříchem duše.

Ne, to mi neříkejte, tam ten mladý dělník dopustil se chyb, to je ztracená existence, s tím nic! - Odpovídám: I s tím! Jen když opravdu chce již vésti spořádaný život! Bůh odpouští, když se člověk k němu kajícně blíží! I ten, kdo pochybil, může zas býti v Bohu dokonale šťasten!

Mladí dělníci v kostele. Před nimi nejsvětější svátost.

A mladí dělníci se modlí: „Pane, kéž z předražené krve, kanoucí ze tvých ran na kříži, aspoň jediná krůpěj skane i do našich duší! Pane, kéž do našich duší skane aspoň jediná krůpěj mučednické krve našich sv. Václava a sv. Vojtěcha, aspoň jediná jiskra lásky k bližnímu sv. Ludmily, bl. Anežky České! Pane, jsme jen chudí, mladí dělníci, ale srdce volá: Pane, ať hořím vším, co je ušlechtilé a dobré!“

NEZHYNE ROD, JENŽ VĚŘIT ~~NEJSVĚTĚJŠÍ~~

Dr. Bedřicha Vaška vyšlo dále:

NÍK DNES, připojeno A. Ondruška:
NÍK V NÁBOŽENSKÉ PRÁCI,
v Olomouci 1941. Cena 1 K.

mo arcibiskupskou konsistoří v Olomouci, 3. dubna 1941
č. 4563.

O B S A H

Touhy mladého dělníka	2
Dobrý odborník	5
Peníze	7
A kdybys byl vyřazen . . .	8
Bůh	10
Co nám mladým dělníkům zatarasuje cestu k Bohu	14
„Desatero“ nejbezpečnějším základem života	19
Neohrožená samostatnost	21
Poměr k dívkám	22
Rekreace	24
Co mně dává sociální učení křesťanské	26
Hledej spojení	27
Co udělám pro své bratry mladé spoludělníky?	29
Závěr	32

Vydala Dominikánská edice Krystal v Olomouci, Bernardinská 14
Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci